

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2024, sp. zn. 21 Cdo 3408/2022, ECLI:CZ:NS:2024:21.CDO.3408.2022.1

Číslo: 7/2025

Právní věta:

Posttraumatická stresová porucha, která se u poškozeného zaměstnance rozvinula v důsledku mimořádně intenzivního stresujícího zážitku vyvolaného událostí, jež se odehrála na pracovišti, které byl tento zaměstnanec jako její přímý účastník nebo pozorovatel (svědek) vystaven při plnění svých pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním a která současně extrémně vybočovala z běžných podmínek každodenního výkonu jeho práce, je poškozením zdraví způsobeným pracovním úrazem, za které zaměstnavatel odpovídá podle ustanovení § 366 odst. 1 (nyní § 269 odst. 1) zák. práce. Naproti tomu vnímání pouhých vedlejších (sekundárních) projevů takové události, jehož emocionální zpracování vedlo k poškození psychického zdraví zaměstnance, zákonné znaky pracovního úrazu ve smyslu ustanovení § 380 odst. 1 (nyní § 271k odst. 1) zák. práce nenaplnuje.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.01.2024

Spisová značka: 21 Cdo 3408/2022

Číslo rozhodnutí: 7

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody zaměstnavatelem, Náhrada za ztrátu na výdělků, Pracovní úraz, Znalecký posudek

Předpisy: § 366 zákona č. 262/2006 Sb. ve znění do 31. 12. 2010
§ 380 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb. ve znění do 31. 12. 2010

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalované změnil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. 1. 2022, sp. zn. 62 Co 415/2021, tak, že zamítl žalobu o zaplacení částky 207 057 Kč s blíže specifikovaným úrokem z prodlení; zároveň rozhodl o náhradě nákladů řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 5 dne 22. 4. 2013 (v průběhu řízení doplněnou) domáhal odškodnění pracovního úrazu ze dne 6. 7. 2010. Žalobu odůvodnil zejména tím,

že u žalované pracoval jako tunelář v podzemí. Na noční směně z 5. na 6. 7. 2010 pracoval na stavbě tunelu B., kde během razících prací došlo k sesuvu zeminy a zavalení bagristy (spolupracovníka žalobce). K sesuvu došlo v okamžiku, kdy se žalobce chystal vjet nákladním vozem do vyhloubené jámy pro zeminu. Po této události se u žalobce začaly projevovat zdravotní obtíže (potíže s dýcháním, omezením hybnosti, opakovaná ztráta vědomí), které nakonec od července 2011 vyústily v jeho pracovní neschopnost, neboť zdravotní obtíže se zhoršovaly. U žalobce se rozvinula posttraumatická stresová porucha a žalobce byl „v souvislosti s psychickým traumatem ze dne 6. 7. 2010“ uznán dne 12. 7. 2012 invalidním „pro invaliditu třetího stupně“ a byl mu od 1. 7. 2012 přiznán invalidní důchod ve výši 15 389 Kč. V důsledku tohoto zdravotního postižení je žalobce po všech stránkách „zcela zásadním a podstatným způsobem“ omezen v běžném životě, neboť není schopen být zaměstnán nebo žít vlastní prací, sám o sebe se postarat ani v běžných životních situacích, plnohodnotného rodinného a manželského života a jakýchkoli zájmových aktivit, a to i přesto, že se adekvátním způsobem léčí. Žalobce se proto po žalované domáhá zaplacení částky 207 057 Kč s úrokem z prodlení jako náhrady za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti za dobu od 22. 7. 2011 do 30. 6. 2012, částky 394 672 Kč s úrokem z prodlení jako náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 7. 2012 do 30. 11. 2013 a částky 180 000 Kč s úrokem z prodlení jako náhrady za ztížení společenského uplatnění. Podáním ze dne 23. 1. 2017 navrhl žalobce rozšíření žaloby o náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 12. 2013 do 31. 1. 2017 (celkovou částku na uvedeném nároku pak vyčíslil na 1 306 924,90 Kč).

2. Žalovaná nárok žalobce odmítá. Uvedla, že v době propadu zeminy v tunelu B. se žalobce nenacházel v podzemním pracovišti, ale na povrchu, kde svačil a připravoval se na vjezd do podzemního pracoviště. Sesuv zeminy neviděl, propad nemohl podle žalované ani slyšet, nedošlo k jeho tělesnému zranění náhlým a násilným působením zevních vlivů a žalobce nebyl nucen okamžitým usilovným vzepětím sil překonávat vnější odpor a zvýšit tak náhle svou námahu. Žalobce si navíc musel být veškerých rizik spojených s prací v podzemí vědom.

3. Rovněž vedlejší účastník považuje uplatněný nárok za neopodstatněný, neboť nebyly naplněny znaky pracovního úrazu.

4. Obvodní soud pro Prahu 8 (poté, co mu Obvodní soud pro Prahu 5 po vyslovení své místní nepříslušnosti věc postoupil jako soudu místně příslušnému) rozsudkem ze dne 20. 8. 2019, č. j. 28 C 215/2013-304, ve znění opravného usnesení ze dne 27. 1. 2020, č. j. 28 C 215/2013-335, zamítl návrh na změnu žaloby tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci částku ve výši 1 306 924,90 Kč, zamítl žalobu na zaplacení částky 207 057 Kč s úrokem z prodlení a částky 394 672 Kč s úrokem z prodlení, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci 180 000 Kč s úrokem z prodlení a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie MUDr. P. N. byla prokázána jak „existence pracovního úrazu“, tak (ve spojení s bodovým ohodnocením MUDr. L. Z.) „vznik škody v podobě ztížení společenského uplatnění i příčinná souvislost mezi pracovním úrazem a vznikem škody“. Nároky na náhradu za ztrátu na výdělků žalobce neprokázal, neboť ke svému tvrzení o „ušlé mzdě“ nepředložil mzdové listy, které k důkazu navrhl. Zamítnutí návrhu na změnu (rozšíření) žaloby soud prvního stupně odůvodnil tím, že by bylo „v rozporu s procesní ekonomikou po 7 letech připustit změnu žaloby a provádět v tomto směru nové, další dokazování“.

5. K odvolání žalobce a vedlejšího účastníka Městský soud v Praze usnesením ze dne 24. 8. 2020, č. j. 62 Co 250, 251, 252/2020-371, rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud soudu prvního stupně vytkl nepřezkoumatelnost rozsudku, neboť z jeho odůvodnění není „zřejmé, jaká skutková zjištění soud I. stupně z provedených důkazů učinil“. Správně nepostupoval ani tehdy, zamítl-li žalobu „pro neunesení důkazního břemene, aniž by žalobci poskytl poučení podle ustanovení § 118a odst. 3 o. s. ř.“ Odvolací soud dále soudu prvního stupně vytkl porušení zásady senátního rozhodování, jestliže při změně v obsazení senátu

nepostupoval „podle § 119 odst. 3 o. s. ř.“, že vedlejšího účastníka nesprávně označuje jako „2. žalovaného“ a že v případě rozhodnutí o zamítnutí změny žaloby není zřejmé, zda se jedná o rozhodnutí o návrhu na změnu žaloby, nebo zda „o změně žaloby rozhodl věcně tak, že ji zamítl“.

6. Obvodní soud pro Prahu 8 následně – poté, co usnesením ze dne 9. 6. 2021, č. j. 28 C 215/2013-412, rozhodl o nepřipuštění změny žaloby o náhradu za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 12. 2013 do 31. 1. 2017 – rozsudkem ze dne 9. 6. 2021, č. j. 28 C 215/2013-414, rozhodl tak, že základ nároku žalobce na náhradu za ztrátu na výděлку po dobu pracovní neschopnosti, po skončení pracovní neschopnosti a nárok na náhradu ztížení společenského uplatnění je dán a že o výši nároků a o náhradě nákladů řízení soud rozhodne v konečném rozsudku. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobce pracoval u žalované na základě pracovní smlouvy ze dne 1. 10. 2004 (v průběhu pracovního poměru změněné) jako „tunelář – stavební dělník“ a že žalobce pracoval na stavbě tunelu B., kde dne 6. 7. 2010 došlo k závalu, při němž byl zavalen zaměstnanec žalované, kdy žalobce se nacházel v blízkosti tunelu, v nákladním autě, připraven na vjezd do tunelu, že „v dalších dnech“ se u žalobce objevily „různé zdravotní komplikace“, pro které byl uznán práce neschopným od 1. 7. 2011 do 30. 6. 2012. Na základě znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie MUDr. P. N. dále zjistil, že na základě uvedené traumatizující události se u žalobce vyvinula posttraumatická stresová porucha, jejíž vznik není vyloučen tím, že žalobce nebyl přímo v tunelu v době závalu, neboť každý člověk je jinak odolný proti stresu, u žalobce postačovalo, že byl účastníkem této události a uvědomil si, že při ní mohl umřít; skutečnost, že proti žalobci byly vedeny exekuce, nemá podle znalce „z hlediska vzniku poruchy forenzní význam“. Z důvodu posttraumatické stresové poruchy byl žalobce v pracovní neschopnosti a byla mu přiznána invalidita třetího stupně (den vzniku invalidity 2. 5. 2012). Soud prvního stupně na základě těchto skutkových zjištění dospěl k závěru, že uvedeným znaleckým posudkem byla prokázána „existence pracovního úrazu“, vznik škody i příčinná souvislost mezi pracovním úrazem a vznikem škody. S ohledem na skutečnost, že žalovaná popírala jak výši nároku, tak jeho základ, rozhodl soud mezitímním rozsudkem tak, že „základ nároku žalobce je dán“.

7. K odvolání vedlejšího účastníka Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 26. 1. 2022, č. j. 62 Co 415/2021-477, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, a to včetně skutkových závěrů, které soud prvního stupně učinil ze znaleckého posudku MUDr. P. N.. Na jejich základě dospěl k závěru, že poškození zdraví žalobce (posttraumatická stresová porucha) „představuje pracovní úraz tak, jak je tento definován v § 380 odst. 1 zákoníku práce“, neboť „jde o poškození zdraví zásahem do duševní integrity žalobce, k němuž došlo nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a současně násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů“; odvolací soud poukázal na rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, podle které se za pracovní úraz za určitých podmínek považuje infarkt myokardu nebo jiná cévní příhoda. V otázce příčinné souvislosti odkázal na závěry znalce, který jednoznačně uvedl, že „vznik posttraumatické stresové poruchy je vázán na konkrétní traumatickou zkušenost, tedy v tomto případě přítomnost závalu kolegy“ a na těchto závěrech nic nemění skutečnost, „že při žalobcem popisovaném závalu nedošlo k úmrtí zaměstnance žalovaného“, neboť podle znalce „v takovýchto případech není důležitá objektivní skutečnost, ale individuální subjektivní vjem poškozeného, tedy to, co v něm prožitek z události zanechal, a to bez ohledu na následky škodní události v podobě závalu v tunelu“. Odvolací soud proto uzavřel, že „zákonné předpoklady odpovědnosti žalovaného za škodu při pracovním úrazu podle § 366 a násl. zák. práce jsou dány ... a základ nároku tak je plně opodstatněn“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Podle dovolatelky rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení otázky, zda je předpokladem pracovního úrazu jakékoli

krátkodobé, náhlé a násilné působení zevních vlivů, které vnímá zaměstnanec, anebo výhradně takové krátkodobé, náhlé a násilné působení zevních vlivů, které bezprostředně směřuje proti zaměstnanci. Namítá, že nikoliv každé krátkodobé, náhlé a násilné působení zevních vlivů, byť je nezávislé na vůli zaměstnance, nastane v době, kdy zaměstnanec plní pracovní úkoly, a způsobí poškození jeho duševního zdraví, musí zakládat odpovědnost zaměstnavatele za pracovní úraz bez ohledu na to, jak vzdáleně od zaměstnance se tyto vlivy projevují, neboť tu zakládá jen takové působení zevních vlivů, které míří přímo na zaměstnance, který je těmito vlivy zasažen anebo alespoň bezprostředně ohrožen; tato podmínka u žalobce splněna nebyla (pouhý subjektivní emocionální prožitek nemůže být úrazovým dějem – Nejvyšší soud sp. zn. 3 Cdon 951/96 a [21 Cdo 1792/2004](#)). Není-li zaměstnanec přímo dotčen či bezprostředně ohrožen krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů, pak se nemůže jednat o jeho pracovní úraz. Posttraumatická stresová porucha, jež vznikla žalobci nezávisle na jeho vůli sice následkem krátkodobého, náhlého a násilného působení zevních vlivů, jimiž však žalobce nebyl přímo zasažen ani bezprostředně ohrožen, není pracovním úrazem a za těchto okolností nelze dovodit ani příčinnou souvislost mezi působením zevních vlivů a poškozením duševního zdraví žalobce (v dovolání je v této souvislosti poukazováno na judikaturu dovolacího soudu k příčinné souvislosti mezi jednáním škůdce a vzniklou škodou). Dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu a případně i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil Městskému soudu v Praze, případně Obvodnímu soudu pro Prahu 8, k dalšímu řízení.

9. Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání žalované odmítl, neboť jej považuje za nepřijatelné pro absenci zákonného dovolacího důvodu.

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací [§ 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“)] po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

11. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

12. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

13. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. nezakládají dovolací námitky týkající se příčinné souvislosti, neboť dovolatelka jimi nezpochybnuje závěry odvolacího soudu o naplnění předpokladu odpovědnosti žalované za pracovní úraz žalobce spočívajícího v příčinné souvislosti mezi pracovním úrazem a vznikem škody, nýbrž jeho závěry o naplnění předpokladu odpovědnosti spočívajícího v pracovním úrazu. V případě tohoto předpokladu odpovědnosti – jak z níže uvedeného vyplývá – není významné vyřešení otázky příčinné souvislosti, ale otázky, zda k poškození zdraví zaměstnance došlo při plnění jeho pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů.

14. Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci (mimo jiné) zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3

věty první o. s. ř. - nepodléhá), že žalobce pracoval u žalované na základě pracovní smlouvy ze dne 1. 10. 2004 (v průběhu pracovního poměru změněné) jako „tunelář - stavební dělník“. Žalobce pracoval na stavbě tunelu B., kde dne 6. 7. 2010 došlo k závalu, při němž byl zavalen zeminou zaměstnanec žalované. V době závalu se žalobce nacházel v blízkosti tunelu, v nákladním autě, připraven na vjezd do tunelu k odvozu zeminy, do tunelu však vjet nemohl, protože „tam byl položen kabel, poté pokračoval v práci, náhle viděl prach ve vzduchu, který se objevil a zjistil, že došlo k závalu, poté běžel za mistrem mu tuto skutečnost oznámit“. Žalobce událost vnímal jako ohrožení vlastní osoby, uvědomil si, že při ní mohl zemřít. „V dalších dnech“ se u žalobce objevily „různé zdravotní komplikace“, pro které byl uznán práce neschopným od 1. 7. 2011 do 30. 6. 2012. U žalobce se na základě uvedené traumatizující události vyvinula posttraumatická stresová porucha, která nakonec vedla k tomu, že žalobce byl uznán invalidním pro invaliditu třetího stupně (den vzniku invalidity 2. 5. 2012).

15. Za tohoto stavu věci závisí napadený rozsudek odvolacího soudu (mimo jiné) na vyřešení otázky, zda a za jakých podmínek může být posttraumatická stresová porucha samostatně považována za poškození zdraví způsobené pracovním úrazem. Protože tato otázka v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla řešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV. Důvodnost dovolání

16. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalované je opodstatněné.

17. Projednávanou věc je třeba - vzhledem k tomu, že k závalu tunelu B., který podle žalobce představuje úrazový děj, jenž způsobil poškození jeho psychického zdraví, došlo dne 6. 7. 2010 - i v současné době posuzovat podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů účinném do 31. 12. 2010 (dále jen „zák. práce“).

18. Podle ustanovení § 366 odst. 1 zák. práce zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu vzniklou pracovním úrazem, jestliže škoda vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

19. Podle ustanovení § 380 odst. 1 zák. práce pracovním úrazem pro účely tohoto zákona je poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

20. Předpoklady odpovědnosti zaměstnavatele za škodu vzniklou zaměstnanci pracovním úrazem jsou - jak vyplývá z citovaných ustanovení - poškození zdraví nebo smrt zaměstnance (pracovní úraz), ke kterým došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, vznik škody a příčinná souvislost mezi pracovním úrazem a vznikem škody. Ke vzniku nároku na náhradu škody je zapotřebí, aby všechny tři tyto předpoklady byly splněny současně; chybí-li kterýkoliv z nich, nárok nevzniká. Odpovědnost za škodu při pracovním úrazu je tzv. objektivní odpovědností; zaměstnavatel odpovídá za samotný výsledek (za škodu), aniž je uvažováno jeho zavinění, a nevyžaduje se ani porušení právní povinnosti z jeho strany (srov. též § 366 odst. 4 zák. práce). V řízení o odškodnění pracovního úrazu má žalobce (poškozený zaměstnanec) procesní povinnost tvrdit [srov. § 101 odst. 1 písm. a) o. s. ř.] a posléze i prokázat [srov. § 101 odst. 1 písm. b) a § 120 odst. 1 o. s. ř.] všechny uvedené předpoklady potřebné pro vznik odpovědnosti za škodu.

21. Pracovním úrazem se rozumí poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, k nimž došlo při plnění jeho pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a

násilným působením zevních vlivů. Toto zevní působení, označované též jako úrazový děj, je zpravidla takovou událostí, která vyvolá u postiženého subjektivní potíže, které mu nedovolují pokračovat v obvyklé práci nebo mu to dovolují jen s určitými potížemi, nebo jej dokonce z práce vyřazují. O úrazový děj může jít i v případech, kdy tu působení zevních sil zdánlivě chybí. Podle ustálené rozhodovací praxe se jedná o případy náhlého poškození zdraví, které nastalo při náhlém vypětí sil, velké námaze, nezvyklém úsilí, kdy pracovní výkon přesahuje hranice obvyklé, každodenně vykonávané práce, nebo je sice konán v hranicích obvyklé těžké práce, ale za nepříznivých okolností, anebo pohybuje se sice v hranicích obvyklé namáhavé práce, pro kterou však organismus zaměstnance není přizpůsoben nebo na kterou svými schopnostmi nestačí (srov. například rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 6. 1961, sp. zn. [4 Co 172/61](#), uveřejněné pod č. 27/1962 Sb. rozh. obč., nebo odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 6. 2. 2008, sp. zn. [21 Cdo 1508/2007](#)); obdobně tomu je i v případech, kdy dojde k poškození zdraví zaměstnance v důsledku jiného působení vlastní tělesné síly (např. při uklouznutí nebo zakopnutí). Poškozením zdraví se rozumí nejen poškození tělesné, ale také psychické (srov. stanovisko býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 1. 1975, sp. zn. [Cpj 37/74](#), uveřejněné pod č. 11/1976 Sb. rozh. obč.).

22. Zevní příčinou vyvolávající poškození zdraví, které je úrazem, nemusí být vždy jen působení mechanických jevů. Podle ustálené rozhodovací praxe touto zevní příčinou může být například i působení chemických látek (srov. rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 7. 1968, sp. zn. [5 Co 415/68](#), uveřejněný pod č. 20/1969 Sb. rozh. obč.) nebo vakcíny použité při očkování (srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 25. 10. 1979, sp. zn. 6 Cz 16/79, uveřejněný ve Sborníku Nejvyššího soudu IV, str. 955).

23. K poškození psychického zdraví (představujícímu psychické trauma) v důsledku traumatizující události může dojít současně s poškozením tělesného zdraví, ale též samostatně, aniž by došlo k poškození tělesného zdraví zaměstnance. V prvním případě se zevní příčiny poškození psychického zdraví budou zpravidla překrývat se zevními příčinami tělesného poškození zdraví. Zevní příčinou samostatného poškození psychického zdraví zaměstnance mohou být různé traumatizující události na pracovišti, jež extrémně vybočují z běžných, každodenních podmínek výkonu práce (na které nemůže být zaměstnanec připraven), jako například nepřiměřeně (extrémně) tvrdá kritika ze strany vedoucího zaměstnance, obdobné agresivní jednání ze strany spoluzaměstnance, popř. jiné osoby nebo jiná traumatizující událost (těžká nehoda, jiné neštěstí na pracovišti, násilný trestný čin apod.), které postiženého zaměstnance zasáhly do té míry, že u něj vyvolaly mimořádně intenzivní stresující zážitky. Nejedná se přitom jen o situace (jak se mylně domnívá dovolatelka), kdy je zaměstnanec touto událostí zasažen jako její přímý účastník (tím, že se jedná o útok směřující přímo proti jeho osobě, nebo o jinou událost, která mu bezprostředně hrozí vážným poškozením tělesného zdraví), ale též o situace, kdy je zaměstnanec jen pozorovatelem (svědkem) takové události. Podstatné je, že traumatizující události byl zaměstnanec vystaven při plnění svých pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním a že událost u něj vyvolala (byla způsobilá vyvolat) mimořádně intenzivní stresující zážitek (spojený například s obavou o osud zasažených spoluzaměstnanců nebo s uvědoměním si fatálních následků, jež by zaměstnance postihly, kdyby se v místě působení události sám nacházel), který vedl k poškození jeho psychického zdraví. V těchto situacích nelze usuzovat – jak se opět mylně domnívá dovolatelka – na „pouhý subjektivní emocionální prožitek“, který podle rozhodovací praxe dovolacího soudu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 1. 2005, sp. zn. [21 Cdo 1792/2004](#), na něž dovolatelka odkazuje) není úrazovým dějem; dovolací soud v uvedeném rozhodnutí nevycházel ze zjištění, že zaměstnanec byl vystaven působení traumatizující události, nýbrž ze zjištění, že zaměstnanec cévní příhodu utrpěl, aniž by při předcházejícím jednání s vedoucím zaměstnancem (které probíhalo klidně) „byl jednorázově přetížen při plnění zvláště obtížných úkolů, tedy že by utrpěl psychické trauma“.

24. Nelze pochybovat o tom, že zevní příčinou tělesného poškození zdraví jsou různé faktory (shora

uvedené), které přímo působí na organismus člověka. Obdobně potom na traumatizující událost jako kvalifikovanou zevní příčinu poškození psychického zdraví je možno usuzovat jen v případě, byli-li zaměstnanec vystaven jejímu přímému působení buď jako její účastník, nebo pozorovatel. Vnímání pouhých vedlejších (sekundárních) projevů události (jako například hluku, zviřeného prachu, prchajícího davu lidí apod.), byť extrémně vybočující z běžných, každodenních podmínek výkonu práce zaměstnance, takovou kvalifikovanou zevní příčinou není; tyto projevy samy o sobě nejsou způsobilé vyvolat mimořádně intenzivní stresující zážitek, neboť vždy ještě záleží na tom, do jakých souvislostí si vnímající osoba – aniž v daném okamžiku má jiné poznatky o události – tento prožitek při jeho emocionálním zpracování ve své mysli dá.

25. Na základě podaného výkladu lze potom uzavřít, že posttraumatická stresová porucha, která se u poškozeného zaměstnance vyvinula v důsledku mimořádně intenzivního stresujícího zážitku vyvolaného událostí, jež se odehrála na pracovišti, které byl tento zaměstnanec jako její přímý účastník nebo pozorovatel (svědek) vystaven při plnění svých pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním a která současně extrémně vybočovala z běžných, každodenních podmínek výkonu jeho práce, je poškozením zdraví způsobeným pracovním úrazem, za které zaměstnavatel odpovídá podle ustanovení § 366 odst. 1 (nyní § 269 odst. 1) zák. práce. Naproti tomu vnímání pouhých vedlejších (sekundárních) projevů takové události (jako například hluku, zviřeného prachu, prchajícího davu lidí apod.), jehož emocionální zpracování vedlo k poškození psychického zdraví zaměstnance, zákonné znaky pracovního úrazu ve smyslu ustanovení § 380 odst. 1 (nyní § 271k odst. 1) zák. práce nenaplnuje.

26. V projednávané věci ze skutkových zjištění soudů vyplývá, že žalobce se v místě závalu, který dne 6. 7. 2010 nastal v tunelu B., nenacházel. V okamžiku, kdy k závalu došlo, se vyskytoval vně tunelu, takže vlastní zával (a zavalení svého spoluzaměstnance) ani nepozoroval, uviděl jen prach, který se jako následek závalu objevil ve vzduchu. Vnímání vedlejších projevů nešťastné události a jejich emocionální zpracování (jehož výsledkem u žalobce bylo, že si uvědomil, že při závalu mohl zemřít) však podle shora podaného výkladu znaky úrazového děje ve smyslu ustanovení § 380 odst. 1 zák. práce nenaplnuje. Závěr odvolacího soudu, že „zákonné předpoklady odpovědnosti žalovaného za škodu při pracovním úrazu podle § 366 a násl. zák. práce jsou dány ... a základ nároku tak je plně opodstatněn“, není proto (za soudy zjištěného skutkového stavu) správný.

27. Protože právní posouzení věci, na němž dovoláním napadené rozhodnutí spočívá, není správné a protože dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že rozsudek soudu prvního stupně se mění tak, že žaloba, kterou se žalobce domáhal, aby mu žalovaná zaplatila 207 057 Kč s příslušenstvím, 394 672 Kč s příslušenstvím a 180 000 Kč s příslušenstvím, se zamítá [§ 243d odst. 1 písm. b), § 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

28. O náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně, odvolacího řízení a dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení § 243c odst. 3 věty první, § 224 odst. 1 a 2, § 142 odst. 1, § 148 odst. 1, § 150 a § 151 odst. 1 části věty před středníkem o. s. ř. Úspěšné žalované a vedlejšímu účastníkovi, který ji v řízení podporoval, byla náhrada nákladů řízení odepřena s ohledem na nepříznivé majetkové poměry žalobce, pro které bylo v řízení před soudy shledáno splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků (žalobci byl na jeho žádost podle § 30 o. s. ř. ustanoven zástupce), jež jsou nepochybně ovlivněny též ztrátou jeho zdravotní způsobilosti k výkonu dosavadní práce pro následky posuzované posttraumatické stresové poruchy (invalidita třetího stupně), a to za současného přihlédnutí ke skutečnosti, že žaloba v projednávané věci nebyla (s ohledem na právní složitost věci) ani zjevným zneužitím práva; za těchto okolností lze spravedlivě požadovat, aby náklady řízení šly k tíži žalované a vedlejšího účastníka, kteří jsou nepochybně silnými ekonomickými subjekty. S ohledem na to, že u žalobce jsou splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, nevzniklo České republice právo na náhradu nákladů řízení státu, které vznikly v průběhu

řízení před soudem prvního stupně.